

saurum hoc tempore potius quam alio, et nunc magis nunc minus liberaliter; non enim debent Pontifices relaxare penitentiam satisfactionem, neque recurrere ad thesauros, nisi quando iudicant id esse necessarium, vel utile ad gloriam Dei, et animarum salutem.

CAPUT XIII.

De dispositione suscipientis indulgentias.

In eo, qui cupit revera fructum ex indulgentiis capere, duo requiri diximus, ut sit in statu gratiae, et ut perficiat quod pro indulgentia fuerit injunctum. Et quidem exigunt statum gratiae docent communiter Theologi in 4. dist. 20. et ratio est apertissima, quoniam indulgentia cum remittat reatum peccati temporalis relictum post remissionem culpe, sine dubio requirit, ut culpa sit iam remissa, ac per hoc translatus sit homo per infusionem gratiae, et charitatis de statu peccati in statum filiorum Dei. Praterea nulla ratio patitur, ut poena remittatur ei, qui adhuc haeret in culpa; vel debitum illi condonetur nomine Dei, qui adhuc est aversus a Deo, et hostis, ac inimicus. Denique nomen ipsum indulgentiae, ut initio diximus, sonat paternam facilitatem in filios, qua non debet esse communis cum servis, maxime fugitivis, quales sunt omnes, qui Deo deserto dialolum sequuntur. Pari ratione exigi, ut opus injunctum perficiatur, convenient inter omnes ut patet ex S. Thoma in 4. dist. 20. quest. 1. art. 5. quæstiuncula 3. et ex aliis. Sed his positis tamquam certis et exploratis multa supersunt questiones. Prima est, an requiratur status gratiae solum eo tempore quo percipitur indulgentia; an etiam cum perfcient opera injuncta, vel etiam cum primum indulgentiae prouintiantur, aut earum litterae recipiuntur. Nam Cajeanus tract. 10. quest. 2. et tract. 15. cap. 9. Petrus de Soto lect. 3. de Indulg. et alii contendunt non requiri statum gratiae, cum indulgentiae publicantur, vel litterae indulgentiarum recipiuntur, nisi forte idem sit tempus publicationis et perceptionis: ut cum in sacello Pontificio dantur indulgentiae omnibus, qui divinis officiis in eo loco interfuerunt, tamen requiri statum gratiae non solum, cum indulgentiae percipiuntur, sed etiam cum percipiuntur opus injunctum. Ratio hujus sententiae est, tum quia in ipsis litteris pon-

tificis, ut plurimum exprimitur, indulgentias concedi iis, qui vere poenitentes ecclesiam visitaverint, aut tale, vel tale opus fecerint; tum etiam quia indulgentia non acquiritur, nisi per opera viva vere meritoria, et satisfactoria, qualia non sunt, nisi ea, quæ sunt in statu gratiae.

Alii tamen gravissimi auctores, ut Petrus Paludanus in 4. distinct. 20. quest. 4. artic. 3. concil. 1. S. Antonius 1. part. tit. 10. cap. 3. §. 5. in fine, et Antonius Cordubensis, quest. 24. de Indulg. et alii contra sentiunt. Non requiri statum gratiae, nisi cum ipsa indulgentia percipienda est. Ratio posterioris hujus sententiae est, quia indulgentia non mititur nostra satisfactione, sed Christi, et ideo non videtur necessarium, ut opus injunctum sit opus vivum, et satisfactorium. Deinde quia Bonifacius VIII in extravaganti, Antiquorum, dicit, se concedere indulgentiam iis, qui visitabunt ecclesias poenitentes, et confessi, vel qui penitentebunt et confitebuntur. Ex his sententiis prior sine dubio tuor est, ut S. Antoninus etiam notavit. Est etiam certa, quando opus injunctum in litteris pontificis expresse jubetur perfici in statu gratiae, ut cum in extravaganti. Unigenitus, de penitent. et remiss. Item in Constitutionibus de inductione jubilai Clementis VII, Juli III et Gregorii XIII expresse habetur, ut qui indulgentiam consequi volunt, vere poenitentes et confessi visitent ecclesias, oreat etc. Denique verior mihi esse videtur, etiamsi in litteris pontificis id non exprimatur, quando opus injunctum tale est, ut non conferat ad finem, nisi fiat in statu gratiae: ut si finis indulgentiae sit placere Deum Christiano populo, et ideo injungantur preces, jejunia, elemosyna, visitations ecclesiarum, et similia. Cum Deus non placetur per opera mortua, necessarium esse videtur, ut opera illa fiant in statu gratiae, aliquo nihil conferant ad finem, et proinde non est intentio concedentis, ut indulgentiam laorentur, qui in statu peccati illa opera faciunt. At posterior opinio vera esse videtur, quando opus injunctum utile est ad finem, pro quo datur indulgentia, etiamsi non fiat in statu gratiae. Ut exempli gratia, si finis indulgentiae sit aedificatio basilicae, vel subventione pauperum, aut recuperatio Hierosolymæ, et propter ista dentur indulgentiae contribuentibus pecunias, vel arma; quia non minus ad finem conducent pecunias illæ, vel arma, si dentur ab

CAPUT XIII.

homine peccatore, quam a justo; probable est, prodes illa opera, etiamsi facta sint in statu peccati, modo is, qui ea fecit sit in statu gratiae, quando reipsa percipit indulgentiam.

Altera questio est, utrum non solum requiratur status gratiae ad indulgentiam obtinendam, sed etiam carentia omnis culpe venialis. Sed facilis responsio est, si distinctione utamur. Nam vel quesito est de tempore, quo perficiuntur opera injuncta, vel de tempore, quo percipitur fructus indulgentie. Si de priore tempore questio sit, rursus alia distinctione opus est, nam vel peccatum veniale vitiat opus bonum injunctum, ut si quis oret, vel jejunum ex vanagloria: vel non vitiat, sed per accidens ei conjugitur, ut si quis dum elemosynam facit, vel ecclesiam visitat, loquatur verbum aliquod otiosum. Quod si bonum opus non vitiet, certum est non impediri fructum indulgentiae, si vero bonum opus vitiet, ita ut ipsum efficiatur veniale peccatum, tum sine dubio impeditur fructus indulgentiae, si opus illud erat faciendum ad placandum Deum, vel satisfaciendum pro peccato: non enim per peccatum veniale placatur Deus, neque satisfit Deo. Et haec est sententia Adriani in 4. tract. de indulg. conclus. 4. et Petri de Soto lect. 3. de indulg. quod si opus faciendum non erat ad placandum Deum, neque ad satisfaciendum, sed solum ad subventionem pauperum, vel alium finem, qui potest obtineri, etiamsi opus non fiat in statu gratiae, tunc non impeditur fructus indulgentiae, quoniam opus peccato veniale fuerit vitium.

At si de posteriore tempore questio sit, respondendum erit, non impediri fructum indulgentiae, si quis eo tempore habeat, vel committat veniale peccatum, nisi quod remissionem peccatae debita propter illum culpan veniale: non enim dimittitur peccata, nisi prius dimissa fuerit culpa. Nulla autem ratio est, cur non possit percipi fructus indulgentiae quoad remissionem peccatae debita propter alias culpas sive lethales, sive veniales jam remissas, etiamsi culpa aliqua venialis adhuc haeret in anima. Nam peccatum veniale non impedit statum gratiae, qui requiritur ad hoc ut homo sit capax indulgentiae.

Tertia questio est de confessione, quæ ut plurimum requiritur, ut pars operis injuncti, an exigatur semper in re, et vero suf-

Quinta quæstio est, an requiratur alia dispositione in suscipienti indulgentias, propter statum gratiae, et adimplectionem operum injunctorum. Nam Cardin. Cajetanus in tract. 10. qui est de suscipientibus indulgentias quæst. 4. docet requiret tertiam conditionem, ut videlicet qui vult consequi indulgentias, habeat propositum satisfaciendi Deo propriis laboribus quod poterit: iis autem, qui nolunt pro se ipsis satisfacere, cum possint, negat prodesse indulgentias. Ex quo etiam colligit, paucos admodum revera frui pontificis indulgentias ex tanto numero adeundent. Ecclesiæ temporibus stationum, aliarumque similium indulgentiarum. Quæ sententia utilis est, et pia, sed fortasse non vera, præsertim cum sit contraria communè aliorum doctrina; ut ipse etiam Cajetanus fatetur: nec enim legi ulrum auctorem, qui Cajetanum sequatur, preter Bartholomæum Fumum in Summa, quæ Armilla dicitur; verbo Indulgenc. num. 43. Nec video quemadmodum Summi Pontifices non deciperent populos, si indulgentias cum ea conditione proponere vellent, quam numquam explicarent. Neque arguenda Cajetani talia sunt, ut solvi non possint. Illi enim sic ratiocinari. Qui non vult satisfacere Deo per se, cum possit, indignus est, cui applicetur alienæ satisfactio: at non intendit Ecclesia conferre hoc beneficium indulgentias in indignis, igitur non prouert indulgentias iis, qui nolunt per se satisfacere, cum possint. Propositionem argumenti probat Cajetanus his rationibus; primo, quia non decet ab amico petere, ut pro te satisfaciat, cum ipse possit per te satisfacere. Secundo quia in Republica bene instituta non sunt dispensanda bona communia pro liberandis illis civibus are alieno, qui per se suum as alienum dissolvere possunt. Tertia quia in forma indulgentiae addi soleat, vere penitentibus indulgentias tribui: non sunt autem vere penitentes, qui recusant facere fructus dignos penitentia. Quarto quia dantur indulgentiae de injunctis penitentis a sacerdote: vel igitur qui injunctam penitentiam accepit, id fecit animo eam perficiendi, et sic habemus quod volumus, vel animo fallendi; et indignissimus est, qui ex fallacia sua lucrum reportet. Respondemus, eum qui non vult per se satisfacere, cum possit, non esse indignum, sed tantum non dignum, cui aliena satisfactio applicetur. Ecclesia autem non intendit conferre hoc

beneficium in indignis: sed bene potest velle conferre in non dignos, quoniam indulgentia ex misericordia, et liberalitate datur, non ex justitia et meritis. Ad primam rationem respondemus, non fieri injuriam amico, quia non petitur ejus satisfactio ex justitia, sed ex gratia, et petitur satisfactio, que non est ei necessaria, sed omnino supervaccina. Ad secundam respondeo, disponentem honorum communium in republica instituta, non dissolvere sine causa as alienum eorum civium, qui solvendo sunt per se: tamen posse dari causam, cur utile sit reipublicæ, ex communè arario solvere debita eorum, qui per se illa solvere potuerint. Ad tertiam respondeo, vere penitentes dici eos, qui contritionem habent cum proposito satisfaciendi, nisi aliunde pro eis satisfiat. Ad quartam respondeo, plerisque indulgentias dari de non injunctis ut supra probavimus, et eos qui indulgentias querunt, velle perficiere penitentiam injunctam, sed nolle alium laborem sponte sumere pro reliqua pena expianda, si possint per indulgentias ab ea liberari. Addo etiam, quod si indulgentiae non darentur nisi de injunctis, possent homines injunctam penitentiam accipere animo perficiendi, nisi possint alia ratione ab eo reatu liberari.

CAPUT XIV.

De indulgentiis quæ accipiuntur pro defunctis.

De indulgentiis, quibus juvantur animæ defunctorum sex quæstiones sunt. Prima an pro sint. Secunda an per modum absolutionis dari possint. Tertia quid sit dari indulgentias defunctis per modum suffragij. Quarta an ex justitia, an ex misericordia liberentur animæ, quibus indulgentiae applicantur. Quinta quid requiratur ut indulgentia pro sint defunctis. Sexta an indulgentia pro sint in particulari certis animabus, an solum omnibus in communi.

Quod ad primam quæstionem attinet, haereticæ omnes, tum recentiores, tum antiquiores, qui purgatorium negaverunt, conseruent etiam suffragia, et indulgentias mortuis prodesse negaverunt. Ex Catholicis Ostiensis in Summa lib. v. tit. de Remissionibus num. 9. et Gabr. lect. 37. in Canonem Missæ docuerunt indulgentias defunctis non

prodesse: sed Gabriel cito corredit errorem, ut perspicuum est ex additione ad eamdem lectionem. Res autem certissima est, et apud Catholicos indubitate, indulgentias juvari posse animas quæ in purgatorio prenas luunt. Id quod primum probari potest ratione deducta ex Scripturis, Concilis, et Patribus, Constat enim, animas defunctorum posse juvari suffragiis viventium, id est, elemosynis, precibus, jejuniis, sacrificiis Missarum, aliquis piis operibus, ut copiose ostensum est a nobis in lib. 1. de purgatorio fere toto, et lib. II. cap. 15. quæ non sunt hoc loco repetenda. It quavimus suffragiis defunctis per modum imprecatiōis pro sint, ac præsertim preces, et oblatio sacrificii: tamen nulla ratio reddi potest, cur non prouint etiam per modum satisfactionis, ac præcipue jejuniis, et elemosynis. Nam hæc opera satisfactoria esse, satis a nobis probatum est in quarto libro de penitentia, et in libri de operibus bonis in particulari, et defunctis, quibus hæc suffragia a vivis applicantur, satisfactione indigere non dubium est. Constat præterea illam esse rationem, cur suffragia viventium pro sint possint defunctis, quia fideles defuncti ita conjuncti sunt cum fidelibus viventibus ejusdem fidei, et charitatis vinculo, ut unam Ecclesiæ, et unum corpus efficiant. Neque enim (inquit S. Augustinus lib. xx. de Civ. Dei c. 9.) piorum anime defunctorum ab Ecclesia separantur, quæ est regnum Christi. Ex his duobus fundamentis aperte colligatur posse etiam privatos homines offerre Deo pro defunctis, tamquam membris ejusdem corporis satisfactiones suas, jejunia, elemosynas, peregrinationes, et similia opera laboriosa. Quod si privati homines possint applicare defunctis, tamquam membris ejusdem corporis, satisfactiones suas, cur non potest Summus Pontifex applicare eidem satisfactiones Christi, et sanctorum, quæ sunt in thesauro spirituali, cuius ipso dispensari est? Præterea idem probatur ex usu Ecclesiæ: constat enim Paschalem Summum Pontificem ante annos 700. concessisse indulgentiam pro defunctis, que habetur in Ecclesiæ S. Praxedis in introitu cappella S. Zenonis, cuius indulgentia meminit etiam Gabriel loco notato, sed non recte vocal Paschalium V cum sit revera Paschalis primus. Multi etiam pontifices alii, ut ibidem

(1) Joan. XXI, 17.

refert Gabriel, pro defunctis indulgentias concesserunt. Denique consentiunt Theologi, ut sanctus Thomas in 4. dist. 43. quæst. 2. art. 3. quæstiuncula 2. S. Bonaventura in 4. dist. 20. part. 2. quæst. 5. Richardus dist. 20. art. 3. quæst. 3. et alii; neconon Canonista, ut Innocentius in cap. Quod autem, de penitent. et remiss. Felinus in serm. de Indulg. et alii. Neque ille repugnat, quod Joan. Major in 4. dist. 20. quæst. 2. dicat multos theologos contra sentire. Nam loquitor de indulgentia per modum absolutionis judicialis non de indulgentia absolute.

Altera quæstio difficultor est, de modo quo indulgentie defunctis prodesse possunt, an videlicet Summus Pontifex possit animas defunctorum, quæ sunt in purgatorio, judicialiter absolvere, ut facit cum hominibus viventibus, dum indulgentias eis concedit. Nam Michael Medina disput. 7. cap. 34. et disput. 8. cap. 41. de indulgentiis, contendit animas defunctorum, quæ sunt in purgatorio, pertinere ad jurisdictionem Summi Pontificis, et posse ab eo indulgentias percipere per modum absolutionis. Sed contra sententiam fere omnes alii scriptores, ut S. Bonaventura, Richardus, Gabriel, et Joan. Major locis citatis. Qui postremus auctor testatur suo tempore a Schola Parisiensi suisdam damnatalem sententiam contrariam. Item Cajetanus tract. 13. cap. 5. Dominicus a Soto in 4. dist. 21. quæst. 2. art. 1. concil. 3. Petrus de Soto lect. 3. de Indulgenc. Navarrus de Jubilæo notab. 22. num. 6. Antonius Cordubensis q. 15. de Indulg. et alii; et probatur hæc sententia posterior, primo, quoniam S. Leo in epist. ad Rusticum Narbonensem episcopum, et habetur apud Gratianum 24. quæst. 2. can. 4. sic ait: De communione privatis, et ita defunctis, eorum causa judicio Dei reservanda est; et Gelasius papa in epistola ad Faustum, et in altera ad Episcopos Dardanæ, ut est apud eundem Gratianum 24. quæst. 2. can. Legatur, et can. Nec quisquam, disertis verbis docet, homines mortuos qui sunt in divino iudicio constituti, non posse ab Ecclesia judicari; secundo, quia non potest Ecclesia mortuorum animas citare, non potest earum causam cognoscere, non potest eas cogere ad obedientiam, non igitur potest absolvere vel ligare. Tertio, pontifex non habet auto-

ritatem nisi in oves quas pascendas suscepit, iuxta illud Joan. xxi. *Pascere oves meas* (1). At animæ defunctorum non possunt pasci a Pontifice, cum non possint ab eo doctrinam, vel sacramenta, vel leges et iura percipere: non igitur sunt ei subjectæ, ac proinde non possunt ab eo ligari vel solvi. Quarto, quoniam Pontifices ordinarie cum extendunt indulgentias ad mortuos, addunt particulam, per modum suffragij, ut perspicuum est ex Constitutionibus Alexandri VI et Clementis VII de inductione jubilee. Refert etiam Gabriel in additione ad lectionem 57. super Canonem, se vidisse declarationem Sixti IV quod indulgentias pro sint defunctis per modum suffragij. Quod (ut mox dicimus) opponitur ei, quod est, per modum absolutionis. At obiectum aliqui verba Domini, Matth. xvi. *Quocumque solveris super terram, erit solutum et in celis*, et probant, illud, super terram, non referri ad eos, qui solvuntur, sed ad eum qui solvit, ut sensu sit: *Quocumque solveris tu super terram degens, erit solutum a me, qui sum in cœlo*. Præterea dicunt, defunctos qui sunt in purgatorio, adhuc esse viatores, et auxilio egentes, ac proinde videri esse subjectos Pontificis jurisdictioni. Denique ostendunt ex can. Sane, 24. quast. 2. sæpe ab Ecclesia excommunicari defunctos, et rursus absolví ab excommunicatione, ex quo sequi videntur ut propria sint Ecclesia iudicio subdit. Sed facilius est responsio. Nam ad primum dici posset, Gelasium, cuius magna est in Ecclesia auctoritas, exposuisse illud (super terram) ut referatur ad eos, qui solvuntur, non ad eum qui solvit, ut patet ex can. Legatur, jam citato. Sed esto, referri possit ad eum, qui solvit, nihil tamen ex eo sequitur: quia debet intelligi de solutione circa eos, qui sunt ei subjecti. Alioquin posset Summus Pontifex ligare et solvere eos etiam, qui sunt in cœlo vel in gehenna, si ita universaliter applicatur ligandi, vel solvendi potestas. Ad secundum responderi potest, non omnes viatores esse propriæ subjectos Pontifici, sed solum eos, qui sunt oves visibiles hujus ovilis, et membra hujus visibilis Ecclesie. Quod autem defuncti, qui in purgatorio degunt, aliquo modo sint viatores, et egentes auxilio Ecclesie, et cum ipsis Ecclesia visibili invisibiliter conjuncti per fidem et charitatem, facit, ut possint ab

(1) Joan. XXI. 17.

Ecclesia nostra juvari, et indulgentias frui, non ut subdit per modum absolutionis, sed ut amici absentes per modum suffragij. Ad tertium respondemus, defunctos ab Ecclesia posse excommunicari, et ab excommunicatione absolví, solum quoad ea, que a viventibus fieri debent. Nam cum defunctus excommunicatur, id fit, quia post mortem detegitur ejus pertinacia in heresi, aut aliquid ejusmodi, et id solum ex illa excommunicatione sequitur, ut pro ipso non fiant suffragia, non sepeliat in loco sacro, et similia. Et contra, si detegatur aliquis per errorem excommunicatus, et ideo absolvatur, effectus absolutionis erit, ut pro ipso oretur, et sacrificetur, ejusque cadaver honorifice sepeliat. Itaque excommunicatione, vel absolutio defunctorum, est potius declaratio sententie, que ferenda fuisset, si meritum eorum non latuisset, quam nova aliqua pena, qua ad animas ipsas pertainat. Quod autem legitur in n. libro Dialogorum S. Gregorii cap. 23. de Sanctimonialibus a B. Benedicto excommunicatis, que de se pulchris exire videbantur, et de Ecclesia recedere, quando inter Missarum solemnia diaconus clamabat: Qui non communicant recedant: inter miracula referendum videatur. Voluit enim Deus ex signo demonstrare quanti faciente sunt admonitiones sanctorum. Nam aliqui S. Benedictus non eas excommunicaverat, sed solum excommunicationem minatus fuerat, ut (S. Gregorius ibidem dicit). Præterea non eas excommunicavit post mortem, sed in vita (si tamen ea excommunicatione dicenda sit). Neque eas proprie per sententiam postea absolvit, sed per intercessionem mittendo oblationem, que pro eis Domino offerretur. At (inquit) S. Gregorius ibidem, ut ostendat, non esse mirum, si S. Benedictus potuit in carne mortali degens de spiritibus defunctorum judicare, allegavit illud Evangelicum: *Quocumque solveris super terram, erit solutum et in celis*. Respondeo, S. Gregorium argumentum a simili ducere voluisse. Nam quemadmodum diuina potestate sibi collata possunt prelati cum sint homines in carne mortali degentes, judicare de rebus spiritualibus, ita potuit S. Benedictus, in carne adhuc mortali degens, extraordinario privilegio sibi collato a Deo, ligatas tenere, vel solvere animas earum, quibus dum viverent, excommunicationis sententiam fuerat comminatus. Neque credibile est S. Gregorium S. Leoni repugnare voluisse, qui in epist. ad Rusticum, iam citata, disertis verbis docet, non posse ab Ecclesia solvi eos, qui communione privati de hac vita recedunt, cum jam sint in divino iudicio constituti.

Tertia quæstio est, quid significet illud (per modum suffragij) cum Pontifices dicunt, indulgentias valere defunctis per modum suffragij. Non desunt, qui existimant indulgentias prodesse defunctis per modum suffragij quia prosumt eis suffragia, id est, Missæ, præceas, et alia pia opera, que Pontifex infungit, cum indulgentias tribuit. Sed hoc non est indulgentias prodesse, nam etiam S. Pontifex ex opera non injungere, valerent illa suffragia ad refrigerandum defunctorum. Itaque frustra darentur indulgentias defunctis, si nihil adderent prater valorem suffragiorum. Neque Pontifices dicent, indulgentias prodesse per modum suffragij, sed dicent cum Hostiensi, indulgentias non prodesse defunctis ut indulgentias, sed sola vi suffragiorum adjunctorum. Alii existimant, indulgentias defunctis prodesse per modum suffragij, quia tametsi ipsa indulgentia revera pro sint, tamen prosumt per suffragia viventibus imperata. Pontifex enim applicat satisfactions Christi et sanctorum ex thesauro tam viventibus, quam defunctis, sed viventibus applicat per opera ipsis viventibus injuncta, defunctis vero per opera eisdem viventibus imperata, que opera, cum fiant nomine defunctorum, suffragia quedam defunctorum dici possunt. Sed neque haec sententia ratione idoneam reddit illorum verborum: neque enim hoc est indulgentias prodesse per modum suffragij, sed est prodesse per ipsa suffragia. Vera igitur sententia est, indulgentias prodesse per modum suffragij, quia non prosumt per modum absolutionis, sed per modum solutionis, quo modo prosumt suffragia, que vel publice, vel privatim pro defunctis fieri solent. Sed cum suffragia tribus modis defunctos juven, per modum meriti de congruo, per modum imprecatio, et per modum satisfactionis, indulgentia autem non sint nisi satisfactoriae, intelligentia est indulgentias dari defunctis per modum suffragij tantum satisfactorii. Itaque quemadmodum cum quis dat elemosynam, vel jejunat, vel peregrinatur ad Loca Sancta pro defunctis non absolvit defunctos a reatu poenæ, sed offert Deo satisfactionem illam pro defunctis, ut Deus eam acceptans liberet defunctos a debito poenæ, quam luituri erant, sic Pontifex non absolvit animas defunctorum, sed offert Deo ex thesauro satisfactionum, quantum necesse est ad eas liberandas: et Deus acceptans alienam satisfactionem communicatam animabus defunctorum, eas liberat a reatu illo poenæ. Sed hoc interest inter suffragia, et indulgentias, quod ut suffragia offerantur, non requirunt aliqua iurisdictio, sed ut indulgentias dentur, requirunt iurisdictio, quia non potest thesaurum dispensare, nisi qui habet claves ecclesiasticas. Præterea qui offert suffragia, nescit, an id quod offert sufficiat ad animam liberandam, vel solum refrigerandam: at Pontifex potest offerre ex thesauro illo infinito quantum requirunt ad satisfaciendum integræ pro reatu cuiuscumque poenæ: et idem dicitur dare indulgentias plenarias, atque animas liberare per modum suffragij, quia offert quantum ad plenam satisfactionem satis est. Vide Cajetanum tract. 16. de Indulg. quast. 6. et Cordubensem quast. 15. de Indulg. et Indulg. Alii.

Quarta quæstio, difficillima omnium, ea est, utrum ex justitia, sive certa lege, et ex condigno pro sint indulgentias defunctis, an solum ex benignitate Dei, et ex congruo. Aliqui docent, indulgentias ex condigno, sive ex justitia defunctis prodesse. Ita enim scripturæ dominicus a Soto in 4. dist. 21. q. 2. art. 3, quem sequitur Navarrus de Jubilæo notab. 22. num. 20. Ratio eorum est, quoniam potest unus vivens pro alio vivente ex condigno satisfacere, igitur potest etiam vivens pro mortuo satisfacere ex condigno. Eadem enim estratio utriusque satisfactionis, unio videlicet, que est inter membræ ejusdem corporis Ecclesie. Nam vivens pro vivente satisfacit ex condigno, quia sunt membræ ejusdem corporis, glutino fidei et charitatis unita: at sunt etiam mortui, qui in purgatorio degunt, membræ ejusdem corporis glutino fidei et charitatis unita. Quod si privatorum suffragia ex condigno defunctis prosumt, quatenus satisfactions sunt, certa multo magis satisfactions Christi et sanctorum sisdem mortuis fidelibus a capite Ecclesie, id est a Pontifice Maximo applicatae proderunt ex condigno.

Alii contra sentiunt, indulgentias, que defunctis dantur, nisi misericordia, et benignitate Dei, ac per hoc ex congruo, non ex

condigno eis prodesse. Ita docet Cajetanus tract. 16. quæstio 5. quem sequuntur Petrus de Soto lect. 3. de indulgentiis, et Antonius Cordubensis; quæst. 45. de indulgentiis. Neque significare volunt hi auctores dubium, aut incertum esse dogma Ecclesiasticum de Indulgentiis defunctorum, immo affirmant, certum esse, et indubitatum, quod indulgentiae recte dentur, vel suscipiantur pro defunctis, quodque illis prodesse possint, et re ipsa prosint, vel ad refrigerium, vel ad plenam liberationem, sed quibus, quando, et quantum divina pietati placuerit. Quomodo etiam pro mortuis recte fundi preces, eisque prodesse fides catholica docet, et tamen non est condigno, sed ex congruo, non ex justitia, sed ex misericordia nos impetrare confidimus quicquid a Domino peccatum, ut vel ex ipsa forma precium intelligi potest. Rationes hujus sententiae sunt haec. Prima, quoniam non videtur certum, posse viventes pro viventibus satisfacere ex condigno, quod erat fundamentum prioris opinionis. Contrarium enim docent Joan. Medina Cod, de satisfactione quæst. 3. et Cordubensis quæst. 5. de Indulgentiis. Unio enim fidei et charitatis, quo colligantur inter se viva membra Ecclesiæ, facit quidem ut possimus invicem adjuvare, et bona nostra communicare, et unus pro alio saltem ex congruo satisfacere, sed non videtur facere, ut teneatur Deus ex justitia acceptare unius satisfactionem pro altero, nisi ostendatur de hac re pactum, vel promissum aliqua ipsius Dei, quamvis possit Deus, et soleat acceptare ex benignitate sua. Et confirmatur a simili, nam in foro externo non tenetur iudex acceptare, ut unus flagelletur, vel ad triremes mandetur pro alio, etiam si illi non solum sint conjuncti ut Christiani, sed etiam ut cives, vel ut consanguinei. Denique videtur esse proprium solius Christi posse pro aliis ex condigno, ut mereri, ita etiam satisfacere quoniam est caput corporis Ecclesiæ, et dum pro nobis satisficit: pro corpore suo satisficit. Secunda ratio, quoniam etiam certum esset, posse in presenti vita unum pro alio ex condigno satisfacere: tamen non videtur eadem ratio de satisfactione pro defunctis: hic enim possimus solvere penas ejusdem generis, ut nostro jejunio, vel eleemosyna satisfacere pro alio, qui jejunii, vel eleemosyna penam subiit: erat: at penæ, quibus jam addicte sunt anime in purgatorio, sunt alterius ge-

neris; et ideo sicut non tenetur iudex remittere penam corporalem uni aliqui reo propter multam pecuniarum quam aliis offert, ita non videtur teneri Deum ex justitia admittere satisfactiones hujus vite pro remissione penarum purgatorii, ad quas anime illæ jam sunt addicte. Sed si id fiat, ut certo fieri credimus, ex benignitate Dei fieri credibile est. Tertia ratio, quoniam ipsæ anime, ut ex historiis gravium autorum colligimus, hoc ipsum declarasse videntur. Nam Petrus Damiani in epist. 5. ad Dominicum cap. 4. scribit animam Benedicti Pontificis Romani in purgatorio constitutam apparuisse, Deo permittente, eidam, atque ab eo petitus, ut suffragia pro ipsa fierent, et addidisse, se per ea suffragia liberandam, quando hoc miseratio divina decreverit. Petrus quoque Clumensis in primo libro de miraculis cap. 10. scribit animam defuncti apparuisse alicui, et postulatis suffragiis adiecerisse, per ineffabilem misericordiam Dei se liberandam, si ei per suffragia subvenient fuisset, et cap. 27. scribit aliam animam similiter apparentem, et suffragia postulantem adiecerisse, Conditoris mediante clementia se per ea suffragia liberandam. Quod si suffragia nituntur pietate divina, et indulgentiae defuncti non dantur, nisi per modum suffragiis, certe sequi videtur, ut etiam indulgentiae ex divina pietate defuncti prosint.

Ex his sententiis neutram reprobare audeo, videtur enim prior admodum pia, posterior vero valde rationabilis.

Quinta quæstio est, quid requiratur ad hoc ut indulgentiae defuncti prosint. Et quidem certum est primum auctoritatem requiri, eamque summam, id est, Apostolica sedis; non enim Episcopi, aliive Praefati summo Pontifice inferiores indulgentias defunctis concedere possunt, ut Navarrus docet de Jubilæo notab. 22. num. 4. quoniam solus Christi Vicarius habet potestatem dispensandi thesaurum Ecclesiæ absolute. Episcopi enim solum possunt applicare subditis suis, secundum mensuram sibi ab Apostolica sede determinatam. Secundo certum est, requiri causam justam, ut S. Thomas docet in 4. distinet. 45. quæst. 2. art. 3. quæst. 2. Non enim potest Summus Pontifex pro arbitrio liberare animas a penitentiis purgatorii; neque sufficit pro causa, utilitas illarum animarum, vel gloria Dei, quæ redundaret ex animarum illarum libe-

ratione. Nam si ista sufficerent, Christus ipse jam omnes animas liberasset. Itaque requiritur causa aliqua particularis pertinens ad honorem Dei, et Ecclesiæ utilitatem, sicut de indulgentiis pro viventibus diximus; ita ut Summus Pontifex arbitretur gratioram esse Deo rem illam, cujus gratia indulgentiae concedentur, quam executionem justitiae, quæ exercetur in expiandis animabus purgatorii. Tertio requiritur, ut qui pro defunctis indulgentias suscipit, adimpleat opus injunctum, nam, ut S. Thomas loco notato, et alii Doctores scribunt, indulgentias primario et directe non dantur, nisi viventibus, qui possunt opera injuncta perficere: defunctis autem dantur secundario, et indirecte quatenus viventes pro mortuis opera injuncta perficiunt. Ex quo etiam requiritur, ut qui opera illa perfici, sit in statu gratiae, si opera ipsa id requirant, ut diximus supra de operæ viventibus injuncto. Nam si opus injunctum id non requirat, probabiliter dici potest, prodesse defunctis indulgentias, etiam si, qui pro defunctis eas suscepit non sit in statu gratiae. Sed omnino nullus est, ut qui cupi mortuis indulgentiam obtinere, prius det operam, ut ipse indulgentiam a culpa per sacramentum Confessionis oblitus. Quarto requiritur ex sententia Cajetani tract. 16. quæst. 5. de Indulgentiis, ut defunctus non solum sit in statu gratiae, et in purgatori locis degat, sed etiam, ut dum viveret, fuerit devotus clavum Ecclesiæ, mortuosque suffragiis juvare studuerit, et pro suis peccatis satisfacere non neglexerit. Ita enim intelligi: Cajetanus verba illa S. Augustini lib. de cura pro mortuis cap. 1. et in Enchiridio cap. 109. suffragia non prodesse omnibus mortuis, sed illis tantum, qui in hac vita meruerunt, ut sibi prodesse possent. Sed hec Cajetani sententia, ut est utilis et pia, quia excitat viventes ad opera bona, ita videatur minus vera, et ab omnibus passim refellitur. Nam S. Augustinus locis notatis non excludit a suffragiis etiam particularibus illas animas ex iis, que degunt in purgatorio, sed solum animas damnatas, ad eternas penas inferiorum: dicit enim eas tantum esse capaces suffragiorum, que dum viverent, id meruerunt, quia videlicet in gratia Dei et charitate perseverarunt. Charitas enim est fundamentum communis inter Ecclesiæ membra, et non aliqua pecuniaris devolutio ad Ecclesiæ claves vel aliquid hujusmodi.

est Ecclesia. Quarto denique, quoniam nulla ratio est, cur satisfactions uni alicui anime per intentionem satisfacientis applicatae, aut illi non prosint magis, quam aliis, aut aliis ullo modo prosint. Neque similitudines illae præpositivi aliquid efficiunt, non enim si-

miles sunt indulgentia, vel suffragia particularia lucerne, vel lectioni, sed potius summa pecuniariae, quæ ita datur in liberationem alicujus debitoris ab ære alieno, ut per eam non possint debitores alii liberari.

DE INDULGENTIIS

LIBER SECUNDUS

Disserruimus hactenus de indulgentiis scholastico more, tum ut Catholicis satisfaceremus, tum ut futura disputationis fundamenta jaceremus. Volumus autem questiones scholasticas a disputatione adversus haereticos separare, ne cogerentur Catholici, aut haeretici omnia legere, sed liberum esset unicuique quod vellet eligere. Igitur respondebimus primum iis, quæ Martinus Lutherus adversus indulgentias in assertione articulorum suorum scripsit. In qua re breviores erimus, quoniam sunt ea omnia a Joanne Roffensi, beate memorie viro, diligentissime confutata. Deinde excutiemus ea, quæ Joannes Calvinus in Institutione sua, doctrina Catholica de indulgentiis objecit. Tertio breviter refutabimus nugas Tilmanni Heshusii. Ad extreum respondebimus Martino Kemnitio, qui præter ceteros copiose de indulgentiis disputavit in examine postremæ sessionis Concilii Tridentini.

CAPUT PRIMUM.

Refutantur argumenta Lutheri contra indulgentias.

Martinus Lutherus heresiarcha nostri seculi a reprehensione indulgentiarum sectam suam auspiciatur est, et quod mirum videri poterit, ita per quosdam gradus ad summum impietatis ascendiit, ut non animadverterit majori se licetis aditum patere esse, quam ea esset, ob cuius repressionem cum Catholicis Doctoribus contendere atque altercari, et libris, et sermonibus copit. Nam cum Albertus Card. et Archiepiscopus Moguntinus præpositus esset a Leone X Pontifice Maximo indulgentiis quibusdam per Germaniam prædicandis, scripsit ad eum Lutherus epistolam, in qua notabat errorem illorum, qui usque adeo indulgentiis confidebant, ut securos se de salute sempiterna esse arbitrarentur, si numquam argenteum in arcem, juxta prescriptum indulgentias conjectissent. Refellit autem hanc nimiam

confidentiam eo potissimum argumento, quod ne ipse quidem habitus gratia justificantis a Deo cordibus nostris infusus certos nos reddere possit de salute æterna obtinenda, cum Apostolus jubeat, ut cum timore et tremore salutem nostram operemur. Deinde paulo post longius progressus, edit resolutiones de indulgentiis, et mox libellum pro iisdem resolutionibus, in quibus docuit, indulgentias esse pias fraudes Matris Ecclesie, quæ promissionem indulgentiarum excitat filios suos ad opera bona, cum tamen indulgentiae non remittant penam debitam in judicio Dei, sed solum in judicio ecclesiastico, et simul addidit, thesaurem meritorum Christi non esse in potestate Pontificum, neque expendendum in re tam vili, ut est expiatio a pena temporaria. Ita progressus est a reprehensione abusuum ad reprehensionem indulgentiarum. Sed neque hic substitit. Nam cum Leo X Pontifex hanc novam Lutheri doctrinam improbasset, scripsit ille continuo librum de captivitate Babylonica, in cuius libri principio docuit indulgentias non esse pias fraudes Matris Eccle-